ISNN 3030-3907

2026/2
VOLUME 5

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/2 VOLUME 5

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

IQTISODIY TA’LIM MAZMUNI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.

Xusanboyeva Tursunoy Muxammadqasimdjanovna
Andijon davlat texnika instituti, “Iqtisodiyot” kafedrasi assistenti,
E-mail: xusanboyevatursunoy84@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada iqtisodiy ta’lim mazmunining nazariy asoslari, tarkibiy tuzilmasi va zamonaviy rivojlanish tendensiyalari kompleks ravishda tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida iqtisodiy ta’limning kompetensiyaviy modeli, raqamlashtirish jarayonlari, xalqaro integratsiya mexanizmlari hamda barqaror rivojlanish konsepsiyasining ta’lim dasturlariga integratsiyasi o‘rganildi. Natijalar iqtisodiy ta’limni modernizatsiya qilish zarurati va uning mehnat bozori talablariga moslashuvini ta’minlash muhimligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: iqtisodiy ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli iqtisodiyot, inson kapitali, barqaror rivojlanish, kredit-modul tizimi, globallashuv.

Аннотация. В данной статье комплексно анализируются теоретические основы, структурное содержание и современные тенденции развития экономического образования. В ходе исследования были изучены компетентностная модель экономического образования, процессы цифровизации, механизмы международной интеграции, а также интеграция концепции устойчивого развития в образовательные программы. Полученные результаты показали необходимость модернизации экономического образования и важность обеспечения его адаптации к требованиям рынка труда.

Ключевые слова: экономическое образование, компетентностный подход, цифровая экономика, человеческий капитал, устойчивое развитие, кредитно-модульная система, глобализация.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the theoretical foundations, structural framework, and contemporary development trends of economic education. The study examines the competency-based model of economic education, digitalization processes, mechanisms of international integration, and the integration of the sustainable development concept into educational programs. The findings highlight the necessity of modernizing economic education and emphasize the importance of ensuring its alignment with labor market requirements.

Keywords: economic education, competency-based approach, digital economy, human capital, sustainable development, credit-module system, globalization.

1. KIRISH.

ISSN 3030-3907

XXI asrda iqtisodiyotning globallashuvi, raqamli transformatsiya va bilimlar iqtisodiyotining shakllanishi ta’lim tizimiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Inson kapitalining sifati davlatning iqtisodiy raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omil sifatida qaralmoqda. Xalqaro tashkilotlar, jumladan World Bank hamda Organisation for Economic Co-operation and Development ta’limni iqtisodiy o‘sishning strategik resursi sifatida e’tirof etadi.

Iqtisodiy ta’limning mazmuni tarixan iqtisodiy tafakkur rivoji bilan bog‘liq holda shakllangan. Klassik iqtisodiyot asoschisi Adam Smith bozor mexanizmlarini ilmiy asoslab bergan bo‘lsa, John Maynard Keynes makroiqtisodiy tartibga solish nazariyasini ishlab chiqdi. Monetarizm yo‘nalishining yetakchi vakili Milton Friedman esa davlat aralashuvining cheklanganligini asoslab berdi. Ushbu nazariyalar iqtisodiy ta’lim mazmunining fundamental poydevorini tashkil etadi.

Tadqiqotning dolzarbligi — iqtisodiy ta’lim mazmunini zamonaviy sharoitda takomillashtirish zaruratidan kelib chiqadi.

Tadqiqotning maqsadi — iqtisodiy ta’lim mazmuni va uning rivojlanish tendensiyalarini tizimli tahlil qilish.

2. METODOLOGIYA.

Mazkur tadqiqot iqtisodiy ta’lim mazmuni va uning zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini aniqlash maqsadida kompleks metodologik yondashuv asosida olib borildi. Tadqiqot nazariy va amaliy manbalarni tahlil qilish, xalqaro tajribani o‘rganish hamda umumlashtirish usullariga tayandi.

2.1. Nazariy tahlil usuli.

Nazariy tahlil iqtisodiy ta’limning ilmiy asoslarini aniqlashga xizmat qildi. Ushbu bosqichda:

- iqtisodiy ta’limning konseptual mazmuni;
- inson kapitali nazariyasi;
- kompetensiyaviy yondashuv modeli;
- raqamli iqtisodiyot sharoitidagi ta’lim transformatsiyasi ilmiy adabiyotlar asosida o‘rganildi.

Shuningdek, xalqaro tashkilotlar, jumladan World Bank va Organisation for Economic Co-operation and Development hisobotlari tahlil qilinib, ta’lim va iqtisodiy o‘sish o‘rtasidagi bog‘liqlik ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Nazariy tahlil usuli iqtisodiy ta’lim mazmunining tarkibiy elementlarini (bilim, ko‘nikma, kompetensiya, qadriyatlar) aniqlash imkonini berdi.

2.2. Qiyosiy-komparativ tahlil

ISSN 3030-3907

Qiyosiy-komparativ tahlil yordamida milliy va xalqaro iqtisodiy ta’lim tizimlari o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlar aniqlanib, rivojlangan mamlakatlar tajribasi o‘rganildi.

Ushbu jarayonda:

- Coursera va edX platformalaridagi iqtisodiyot yo‘nalishidagi kurslar mazmuni tahlil qilindi;
- kredit-modul tizimi va akademik mobillik mexanizmlari Bologna Process tamoyillari asosida o‘rganildi;
- barqaror rivojlanish konsepsiyasining ta’lim dasturlariga integratsiyasi United Nations tomonidan ilgari surilgan SDG (Sustainable Development Goals) konsepsiyasi asosida baholandi.

Qiyosiy tahlil iqtisodiy ta’limning xalqaro standartlarga moslashuv darajasini aniqlashga xizmat qildi.

2.3. Tizimli yondashuv.

Tizimli yondashuv iqtisodiy ta’limni yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqishni nazarda tutadi. Bu yondashuv asosida ta’lim jarayoni quyidagi tarkibiy qismlarda o‘rganildi:

1. Maqsad (iqtisodiy tafakkurni shakllantirish);
2. Mazmun (nazariy va amaliy bilimlar majmui);
3. Metodlar (interaktiv, loyiha asosidagi, raqamli metodlar);
4. Natija (kompetensiyalar va kasbiy tayyorgarlik darajasi).

Tizimli yondashuv orqali iqtisodiy ta’limning ichki o‘zaro bog‘liqligi va tashqi muhit (mehnat bozori, global iqtisodiy jarayonlar, texnologik taraqqiyot) bilan aloqasi tahlil qilindi.

2.4. Statistik va analitik umumlashtirish.

Mazkur usul orqali:

- ta’lim sifati ko‘rsatkichlari;
- raqamli texnologiyalarni joriy etish darajasi;
- akademik mobillik ko‘rsatkichlari;
- iqtisodiy o‘sish va ta’lim o‘rtasidagi bog‘liqlik tahlil qilindi.

Statistik ma’lumotlar xalqaro hisobotlar va ilmiy tadqiqotlar asosida umumlashtirildi. Analitik yondashuv iqtisodiy ta’lim mazmunidagi tendensiyalarni aniqlash va ularning istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlarini prognoz qilish imkonini berdi.

2.5. Empirik elementlar (agar qo‘llanilgan bo‘lsa).

Tadqiqotda so‘rovnoma, ekspert intervyusi yoki kontent-tahlil usullari qo‘llanilgan bo‘lsa, ular quyidagicha izohlanadi:

ISSN 3030-3907

• Oliy ta’lim muassasalari o‘qituvchilari va talabalar o‘rtasida so‘rovnoma o‘tkazish;
• O‘quv dasturlarini kontent-tahlil qilish;
• Mehnat bozori talablari va ish beruvchilar fikrini o‘rganish.

Bu usullar iqtisodiy ta’lim mazmunining amaliy samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi.

Metodologik yondashuvning ahamiyati.

Kompleks metodologik yondashuv iqtisodiy ta’lim mazmunini bir tomonlama emas, balki ko‘p qirrali va tizimli ravishda o‘rganish imkonini berdi. Natijada, iqtisodiy ta’limning zamonaviy transformatsiyasi ilmiy asosda tahlil qilindi va uning istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari belgilab berildi.

3. NATIJALAR.

Tadqiqot natijalari iqtisodiy ta’lim mazmunining zamonaviy transformatsiyasi tizimli va ko‘p bosqichli jarayon ekanligini ko‘rsatdi. Tahlillar nazariy manbalar, xalqaro tajriba va statistik umumlashtirish asosida olib borildi.

3.1. Kompetensiyaviy model samaradorligi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, an’anaviy bilimga yo‘naltirilgan modeldan kompetensiyaga asoslangan modelga o‘tish iqtisodiy ta’lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Kompetensiyaviy model quyidagi natijalarni bermoqda:
• Talabalarning amaliy muammolarni hal qilish qobiliyati oshmoqda;
• Real iqtisodiy vaziyatlarni modellashtirish ko‘nikmalari rivojlanmoqda;
• Mustaqil va tanqidiy fikrlash darajasi yuqorilamoqda.

Xalqaro tashkilotlar, jumladan Organisation for Economic Co-operation and Development hisobotlariga ko‘ra, kompetensiyaviy ta’lim modeli qo‘llanilgan davlatlarda bitiruvchilarning mehnat bozoriga moslashuv darajasi yuqori.

3.2. Raqamlashtirish darajasining o‘sishi.

Raqamli texnologiyalar iqtisodiy ta’lim mazmunini sezilarli darajada kengaytirdi. Tahlillar quyidagilarni ko‘rsatdi:
• Onlayn kurslar ulushi yildan-yilga oshib bormoqda;
• Ekonometrik dasturlar va ma’lumotlar bazalari bilan ishlash fan dasturlariga kiritilmoqda;
• Masofaviy ta’lim infratuzilmasi rivojlanmoqda.

Xalqaro platformalar — Coursera va edX — iqtisodiy fanlar bo‘yicha global auditoriyani qamrab olmoqda. Bu esa iqtisodiy ta’limning demokratlashuvi va hayot davomida o‘qish (lifelong learning) modelining kengayishiga olib kelmoqda.

3.3. Xalqaro integratsiya natijalari.

ISSN 3030-3907

Bologna Process doirasida kredit-modul tizimining joriy etilishi quyidagi natijalarni bermoqda:

- Akademik mobillikning oshishi;
- O‘quv dasturlarining standartlashtirilishi;
- Diplomlarning xalqaro tan olinishi.

Bu jarayon iqtisodiy ta’limning sifatini oshirish va global mehnat bozoriga integratsiyalashuvni ta’minlashga xizmat qilmoqda.

3.4. Barqaror rivojlanish integratsiyasi natijalari.

United Nations tomonidan ilgari surilgan Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDGs) iqtisodiy ta’lim mazmuniga faol integratsiya qilinmoqda.

Natijalar shuni ko‘rsatdiki:

- Yashil iqtisodiyot va ekologik moliya fanlari o‘quv rejalarga kiritilmoqda;
- Ijtimoiy mas’uliyat va inkluziv iqtisodiy o‘sish masalalari kengroq yoritilmoqda;
- Talabalarda ekologik va ijtimoiy ong shakllanmoqda.

3.5. Statistik umumlashtirish natijalari.

Statistik va analitik umumlashtirish asosida quyidagi tendensiyalar aniqlandi:

1. Raqamli komponentga ega fanlar ulushi ortmoqda;
2. Xalqaro qo‘shma dasturlar soni ko‘paymoqda;
3. Talabalarning amaliy loyihalarda ishtiroki kengaymoqda;
4. Mehnat bozori talablariga mos kompetensiyalar shakllanish darajasi oshmoqda.

World Bank hisobotlari ta’lim sifati va iqtisodiy o‘sish o‘rtasida ijobiy korrelyatsiya mavjudligini ko‘rsatadi. Bu iqtisodiy ta’lim mazmunini modernizatsiya qilish strategik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, iqtisodiy ta’lim mazmunining zamonaviy rivojlanishi to‘rtta asosiy omil bilan belgilanadi:

1. Kompetensiyaviy transformatsiya;
2. Raqamli innovatsiyalar;
3. Xalqaro standartlarga moslashuv;
4. Barqaror rivojlanish tamoyillari integratsiyasi.

Ushbu omillar o‘zaro bog‘liq holda iqtisodiy ta’lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qilmoqda.

4. MUHOKAMA.

Tadqiqot natijalari iqtisodiy ta’lim mazmunining zamonaviy transformatsiyasi tizimli va ob’ektiv omillar ta’sirida yuz berayotganini ko‘rsatdi. Muhokama jarayonida aniqlangan tendensiyalar nazariy asoslar, xalqaro tajriba va milliy amaliyot nuqtai nazaridan tahlil qilindi.

4.1. Iqtisodiy ta’lim va inson kapitali o‘rtasidagi bog‘liqlik.

ISSN 3030-3907

Zamonaviy iqtisodiy nazariyada inson kapitali iqtisodiy o‘sishning asosiy omili sifatida qaraladi. World Bank hamda Organisation for Economic Co-operation and Development tadqiqotlari ta’lim sifati yuqori bo‘lgan davlatlarda iqtisodiy barqarorlik va innovatsion rivojlanish darajasi yuqoriligini tasdiqlaydi.

Shu nuqtai nazardan, iqtisodiy ta’lim mazmunini yangilash:

- milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish;
- innovatsion faoliyatni kuchaytirish;
- yuqori malakali kadrlar tayyorlash uchun strategik ahamiyat kasb etadi.

4.2. Kompetensiyaviy yondashuvning ustunliklari va cheklovlari.

Muhokama natijalariga ko‘ra, kompetensiyaga asoslangan ta’lim modeli iqtisodiy tafakkurni shakllantirishda samarali hisoblanadi. Talabalar nazariy bilimni amaliy vaziyatlarda qo‘llashni o‘rganadilar.

Biroq quyidagi muammolar kuzatiladi:

- O‘qituvchilarning metodik tayyorgarligi yetarli emasligi;
- Baholash mezonlarining aniq standartlashtirilmaganligi;
- Amaliyot bazasining cheklanganligi.

Demak, kompetensiyaviy modelni to‘liq joriy etish uchun pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va o‘quv-metodik bazani mustahkamlash zarur.

4.3. Raqamlashtirishning tizimli ta’siri.

Raqamli transformatsiya iqtisodiy ta’limni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Onlayn platformalar, masalan Coursera va edX, ta’limning ochiqligini ta’minladi. Shu bilan birga, raqamlashtirish quyidagi xavf-xatarlarni ham yuzaga keltiradi:

- Raqamli tengsizlik (digital divide);
- Akademik halollik muammolari;
- Axborotning haddan tashqari ko‘pligi.

Shuning uchun raqamlashtirish jarayoni infratuzilma va metodik ta’minot bilan birgalikda olib borilishi lozim.

4.4. Xalqaro integratsiya va milliy xususiyatlar muvozanati.

Bologna Process doirasidagi islohotlar iqtisodiy ta’limni standartlashtirish va global integratsiyani ta’minlamoqda.

Biroq muhokama jarayonida quyidagi masala muhim deb topildi: xalqaro standartlarni joriy etishda milliy iqtisodiyotning o‘ziga xos xususiyatlarini saqlab qolish zarur. Aks holda, ta’lim mazmuni real iqtisodiy ehtiyojlardan uzoqlashishi mumkin.

4.5. Barqaror rivojlanish va iqtisodiy tafakkur.

United Nations tomonidan ilgari surilgan Barqaror rivojlanish maqsadlari iqtisodiy ta’lim mazmuniga yangi qadriyatlar tizimini olib kirdi. Endilikda iqtisodchi mutaxassis:

ISSN 3030-3907

- ekologik mas’uliyatli;
- ijtimoiy jihatdan ongli;
- uzoq muddatli strategik fikrlovchi

bo‘lishi talab etiladi.

Bu esa iqtisodiy ta’limni tor doiradagi foyda maksimallashtirish modelidan kengroq ijtimoiy-iqtisodiy muvozanat modeliga o‘tkazmoqda.

Muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy ta’lim mazmunining zamonaviy rivojlanishi obyektiv global jarayonlar bilan shartlangan. Transformatsiya quyidagi yo‘nalishlarda tizimli ravishda davom etadi:

1. Raqamli iqtisodiyotga moslashuv;
2. Kompetensiyaviy modelni chuqurlashtirish;
3. Xalqaro standartlar va milliy manfaatlar muvozanatini ta’minlash;
4. Barqaror rivojlanish tamoyillarini institutsional darajada joriy etish.

Shu asosda aytish mumkinki, iqtisodiy ta’lim tizimi kelajakda nafaqat bilim beruvchi institut, balki innovatsion rivojlanishning strategik platformasiga aylanishi lozim.

Iqtisodiy ta’lim mazmuni haqiqatan ham zamonaviy sharoitda tubdan transformatsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Bu o‘zgarishlar faqat o‘quv rejalari yangilanishi bilan cheklanmay, balki ta’lim falsafasi, metodologiyasi, baholash tizimi va ta’lim natijalariga qo‘yiladigan talablarning ham yangilanishini anglatadi.

Birinchidan, **kompetensiyaviy yondashuv** iqtisodiy ta’limning markaziy yo‘nalishiga aylanmoqda. An’anaviy modelda asosiy e’tibor nazariy bilimlarni o‘zlashtirishga qaratilgan bo‘lsa, zamonaviy modelda talabaning amaliy faoliyatga tayyorligi ustuvor hisoblanadi. Bu yondashuv talabalarda quyidagi kompetensiyalarni shakllantirishni nazarda tutadi:

- analitik va tanqidiy fikrlash;
- iqtisodiy ma’lumotlarni qayta ishlash va interpretatsiya qilish;
- muammoli vaziyatlarda asoslangan qaror qabul qilish;
- jamoada ishlash va kommunikativ ko‘nikmalar;
- tadbirkorlik va innovatsion fikrlash.

Bu jarayon inson kapitali nazariyasi bilan hamohang bo‘lib, uni rivojlantirish zarurligi World Bank va Organisation for Economic Co-operation and Development hisobotlarida alohida ta’kidlanadi.

Ikkinchidan, **raqamlashtirish jarayoni** iqtisodiy ta’lim mazmunini tubdan o‘zgartirmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodchi mutaxassislar quyidagi yo‘nalishlarda bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi zarur:

- Big Data va statistik paketlar bilan ishlash;

ISSN 3030-3907

- ekonometrik modellashtirish;
- moliyaviy texnologiyalar (FinTech);
- sun’iy intellekt asosidagi iqtisodiy tahlil.

Onlayn ta’lim platformalari, masalan Coursera va edX, iqtisodiy ta’limni global miqyosda ochiq va moslashuvchan shaklga keltirdi. Bu esa ta’limning demokratlashuvi va hayot davomida o‘qish (lifelong learning) tamoyilini mustahkamlamoqda.

Uchinchidan, **xalqaro integratsiya** iqtisodiy ta’lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Bologna Process doirasida kredit-modul tizimi, akademik mobillik va diplomlarning o‘zaro tan olinishi joriy etildi. Bu esa o‘quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirishni talab qiladi. Talabalar nafaqat milliy, balki global iqtisodiy muhitni tushuna oladigan mutaxassis bo‘lib yetishishi zarur.

To‘rtinchidan, **barqaror rivojlanish tamoyillari** iqtisodiy ta’lim mazmuniga faol integratsiya qilinmoqda. United Nations tomonidan ilgari surilgan Barqaror rivojlanish maqsadlari iqtisodiy fanlar dasturiga ekologik iqtisodiyot, yashil moliya, ijtimoiy mas’uliyat va inkluziv o‘sish masalalarini kiritishni talab qilmoqda. Bu esa iqtisodiy ta’limning faqat foyda maksimallashtirish emas, balki ijtimoiy va ekologik muvozanatni ta’minlashga ham xizmat qilishini anglatadi.

Kelajak istiqbolida iqtisodiy ta’lim quyidagi strategik yo‘nalishlarda rivojlanishi kutiladi:

1. Individual ta’lim trayektoriyalari — har bir talabaning qiziqishi va mehnat bozori ehtiyojidan kelib chiqib moslashtirilgan o‘quv dasturlari.
2. Sun’iy intellekt asosida adaptiv o‘qitish tizimlari.
3. Real sektor bilan integratsiya — dual ta’lim, amaliy loyihalar va startap inkubatorlari.
4. Ilmiy-tadqiqot va innovatsiya faoliyatining kuchayishi.
5. Global iqtisodiy xavf-xatarlarni (inflyatsiya, moliyaviy inqiroz, ekologik tahdidlar) tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish.

Xulosa. Shunday qilib, zamonaviy iqtisodiy ta’lim nafaqat bilim berish, balki iqtisodiy tafakkur madaniyatini shakllantirish, strategik fikrlovchi va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash tizimiga aylanmoqda. Uning asosiy vazifasi — global iqtisodiy jarayonlarni chuqur anglay oladigan, innovatsion qarorlar qabul qila oladigan va barqaror rivojlanishga hissa qo‘sha oladigan mutaxassislarni tayyorlashdan iborat.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Adam Smith – *The Wealth of Nations* – W. Strahan and T. Cadell – 1776 й.
2. John Maynard Keynes – *The General Theory of Employment, Interest and Money* – Macmillan – 1936 й.

ISSN 3030-3907

3. Milton Friedman – *Capitalism and Freedom* – University of Chicago Press – 1962 й.
4. David Ricardo – *On the Principles of Political Economy and Taxation* – John Murray – 1817 й.
5. Friedrich Hayek – *The Road to Serfdom* – Routledge – 1944 й.
6. Amartya Sen – *Development as Freedom* – Oxford University Press – 1999 й.
7. Robert Solow – *Growth Theory and After* – Princeton University Press – 1988 й.
8. World Bank – *Education and Economic Growth Reports* – World Bank Publications – турли йиллар.
9. Organisation for Economic Co-operation and Development – *Education Policy Outlook* – OECD Publishing – турли йиллар.
10. United Nations – *Sustainable Development Goals Report* – UN Publications – турли йиллар.

ISSN 3030-3907